

Arnoud T. Evers

Leren op de werkplek van leraren: hoe breng je dat in kaart?

Professionele ontwikkeling na een initiële opleiding vindt traditioneel plaats via trainingen of vervolgoopleidingen. Maar in toenemende mate wordt in dat kader de waarde van professionele ontwikkeling van leraren op het werk onderschreven. Dat heeft bijvoorbeeld een positief effect op organisatie-uitkomsten, en het blijkt belangrijk te zijn voor de professionele groei van leraren en hun carrière-ontwikkeling. Bovendien is het ook een manier om efficiënt om te gaan met de beperkte middelen en tijd die beschikbaar zijn voor de professionele ontwikkeling van leraren. De vraag is alleen hoe je de mate waarin leraren deelnemen aan professionele ontwikkelingsactiviteiten op het werk, zichtbaar kunt maken. In dit artikel bespreken we een instrument waarmee dat kan.

Functies

Wat we hebben ontwikkeld, is een zelfrapportage-instrument. Daarom is het cruciaal om anonimiteit te garanderen; bovendien is een omgeving van vertrouwen hierbij belangrijk. Verder moet men zich goed realiseren dat dit instrument niet als 'kant-en-klaar' moet worden beschouwd, maar als een gezonde basis voor 'werk in uitvoering'. In een snel veranderende wereld en werkomgeving, zullen andere leeractiviteiten op de werkplek, zoals leeractiviteiten met sociale media, waarschijnlijk ook belangrijk zijn in de toekomst.

Het instrument kan leraren helpen zich bewust te worden van essentiële leeractiviteiten op het werk. Maar het kan ook helpen om een inventarisatie te maken van de mate waarin leraren deelnemen aan bepaalde ontwikkelingsactiviteiten op het werk, en specifieke acties te ondernemen met betrekking tot leeractiviteiten die relatief laag scoren. Mogelijke acties zijn bijvoorbeeld het meer toegankelijk maken van literatuur voor leraren, het stimuleren van reflectie door het stimuleren van leraren om elkaars lessen bij te wonen, en het faciliteren van leraren om nieuwe lesmethoden uit te proberen in de klas. Om verandering te faciliteren kunnen leraren ook worden gestimuleerd om te reflecteren samen met collega's op hun eigen scores, en de totaalscores van hun team en de school.

Het instrument

Het instrument bestaat uit zes categorieën van leeractiviteiten: 1) op de hoogte blijven: lezen; 2) op de hoogte blijven: deelnemen aan werk gerelateerde training; 3) experimenteren; 4) reflecteren en feedback vragen; 5) samenwerken met collega's om de les te verbeteren; en 6) samenwerken met collega's in het kader van schoolontwikkeling. De eerste vier zijn vooral individueel gericht, de laatste twee richten zich meer op groepsactiviteiten.

Tabel 1. Instrument: Werkplek leeractiviteiten

Hieronder staan 21 activiteiten die u als docent kunt verrichten. De vraag is bij al deze activiteiten: hoe vaak heeft u deze activiteit verricht in het afgelopen schooljaar? Omcirkelt u daartoe het best passende cijfer (van 1 tot 4). Met ICT wordt computergebruik en internet bedoeld.

1	2	3	4
bijna nooit	soms	nogal eens	vaak
Keeping up-to-date: reading. Op de hoogte blijven: lezen			
1. Vakinhoudelijke literatuur bestuderen.			1 2 3 4
2. Het bezoeken van onderwijskundige sites op internet.			1 2 3 4
3. Onderwijskundige/vakdidactische literatuur lezen.			1 2 3 4
Keeping up-to-date: work-related training. Op de hoogte blijven: werkgerelateerde training			
4. Deelnemen aan studiedag/conferentie waarin vakdidactiek centraal staat.			1 2 3 4
5. Deelnemen aan cursus waarin vakdidactiek centraal staat.			1 2 3 4
Experimenting. Experimenteren			
6. Nieuwe werkvormen uitproberen in mijn les.			1 2 3 4
7. Het uitproberen van nieuwe ICT toepassingen in mijn les.			1 2 3 4
8. Alternatieve lesmaterialen uitproberen in mijn klas.			1 2 3 4
9. Andere vormen van beoordelingen toepassen en evalueren.			1 2 3 4
10. Onderzoek doen naar nieuwe werkvormen in mijn klas.			1 2 3 4
Reflecting and asking for feedback. Reflecteren en feedback vragen			
11. Aan leerlingen vragen wat ze vinden van mijn manier van lesgeven.			1 2 3 4
12. Mijzelf evalueren op goede en zwakke punten.			1 2 3 4
13. Collega's uitnodigen mijn les bij te wonen.			1 2 3 4
14. Mijn lesaanpak aanpassen naar aanleiding van reacties van leerlingen.			1 2 3 4
Collaborating with colleagues with the aim of improving lessons. Samenwerken met collega's met het doel om de lessen te verbeteren			
15. Met collega's praten over de manier waarop ik dingen aanpak in de klas.			1 2 3 4
16. Met collega's de lessen voorbereiden.			1 2 3 4
17. Met collega's afspraken maken over de didactische werkwijze.			1 2 3 4
Collaborating with colleagues with the aim of improving school development. Samenwerken met collega's met het doel om de schoolontwikkeling te verbeteren.			
18. Met collega's discussiëren over verbetering en vernieuwing van het onderwijs op mijn school.			1 2 3 4
19. Met collega's nadenken over de opzet en werkwijze van leerlingbegeleiding.			1 2 3 4
20. Met collega's een werkgroep of commissie vormen op school.			1 2 3 4
21. Met collega's een mening geven aan de schoolleiding over schoolorganisatorische zaken.			1 2 3 4

Literatuur (verwijzing naar instrument):

Evers, A. T., Kreijns, K., & Van der Heijden, B. I. J. M. (2016). The design and validation of an instrument to measure Teachers' Professional Development at Work. *Studies in Continuing Education*, 38(2), 162-178.